

5. Daoisme

Daoismen kendes i Vesten først og fremmest gennem bogen Daode Jing, denne gådefulde og ordknappe bog, som utvivlsomt er den hyppigst oversatte bog af alle kinesiske værker. Årligt stiger antallet af oversættelser til vestlige sprog stadig. Men daoismen er mere end Daode Jing, den er blandt andet også en fuldt udfoldet religion, med præster eller munke, med en stor hellig skriftsamling, ritualer og tallose templer. Den led en hård skæbne i 1900-tallet, men oplever i dag en stigende interesse – ikke mindst i Vesten. Måske skyldes dens fremgang i Kina, at den – i modsætning til buddhismen – er ”indfødt”, dvs. nyder godt af kinesisk nationalfølelse.

Hvad er daoismen?

Daoismen er Kinas eneste indfødte og oprindelige skriftreligion, og dens historie rækker næsten 2.500 år tilbage. Daoismen fokuserer på muligheden i, at almindelige mennesker tilpasser sig universets basale kræfter. Disse kræfter betegnes

Daoismens udvikling

Klassisk daoisme (Daojia) Uorganiseret	De Himmelske Mestre (Tianshi Dao) Institutionel religion	Den Øverste Renhed (Shangqing) Institutionel religion	Det Guddommelige Klenodie (Lingbao) Institutionel religion	Den Korrekte Enhed (Zhengyi) Institutionel religion	Den Fuldstændige Realisering (Quanzhen) Institutionel religion
<p>Tekster angiver menneskets overensstemmelse med <i>dao</i> som mål.</p> <p>Vigtigste skrifter: <i>Daode Jing</i> og <i>Zhuangzi</i>.</p> <p>Filosofisk og naturalistisk orienteret.</p>	<p>Opstod 2. årh. e. Kr.</p> <p>Kollektivt orienteret.</p> <p>Baseret på åbenbaring af helligtekster.</p> <p>Brug af talismaner og registre.</p> <p>Laozi guddommeliggjort.</p> <p>Stifter: Zhang Daoling.</p>	<p>Opstod slutningen af det 4. årh.</p> <p>Individuelt orienteret.</p> <p>Vægt på meditation og visualiseringer</p> <p>Anvendelse af 'indre alkymi'.</p> <p>Baseret på åbenbaring af helligtekster.</p>	<p>Opstod ca. 400 e.Kr.</p> <p>Kollektivt orienteret.</p> <p>Vægt på ritualer.</p> <p>Baseret på åbenbaring af helligtekster.</p> <p>Påvirket af Buddhismen.</p>	<p>Fortsættelse og transformation af De Himmelske Mestres daoisme. Under navnet Zhengyi (fra 1304) samlede man de øvrige daoistretninger, undtagen Quanzhen.</p> <p>Eksisterer i dag</p>	<p>Opstod 12. årh.</p> <p>Klosterdaoisme efter buddhistisk mønster.</p> <p>Cølibat og vegetarisme.</p> <p>Stifter: Wang Chongyang.</p> <p>Påvirket af buddhismen.</p> <p>Eksisterer i dag</p>

som *dao* (vejen), hvilket er den spontane proces, der styrer alt liv og manifesterer sig på alle niveauer – i den menneskelige krop, i samfundet og i naturen. *Dao* er upersonlig og den navnløse kosmologiske proces, der på en gang er dennesidig og hinsidig og må ses som kilden til alt, hvad der eksisterer. Daoismen tager *dao* som model for menneskelig handling. Et af de centrale begreber i daoismen er *wuwei*, der ordret betyder ikke-handlen. Imidlertid er *wuwei* ikke at afstå fra at handle og være passiv. *Wuwei* er derimod at følge den naturlige kurs i en form for uanstrengt og ikke-kalkulerende handling, som en ekspert, der mestrer sin kunst uden i forvejen at udregne det næste skridt. *Daos* natur er *ziran* (naturlighed, spontanitet), hvilket udtrykker sig i *daos* selvskabelse og spontane livsprocesser. Disse værdier identificeres med de kerneværdier, der ligger til grund for daoismen.

Daoismen har repræsenteret sin tradition ved at fastslå, at dens aktiviteter adskiller sig fra andre religiøse praksisser. Dog eksisterer der et overlap mellem daoismen, buddhismen og folkereligionen, hvor der især efter det 16. århundrede ses en større tendens til synkretisme. Daoismen har i denne periode set sin rolle som komplementær til buddhismen og har derfor indtaget en forsonende attitude til buddhismen.

Daoismen er en religion, idet den har en orientering mod en transempirisk verden, men er også samtidig en tradition, fordi den udgør et samfund af initierede eller dedikerede praktiserende, der er forbundet til hinanden i et historisk forløb. I kraft af at daoismen er opstået i den kinesiske kultur, kan den bedst forstås ud fra det kinesiske livssyn, lige såvel som kinesisk kultur ikke fuldt ud kan forstås uden daoismen. Daoismen har dels været en religion, der har organiseret sin praksis i klostrene efter buddhistisk model, og har dels fungeret som en tradition med ordnede præster, der har udøvet deres embede i og levet blandt befolkningen. I nutidens Kina er dette eksemplificeret ved Quanzhen- og Zhengyi-traditionen. De adskiller sig netop fra hinanden ved, at den førstnævnte har rod i klosterlivet og praktiserer cølibat og vegetarisme, mens den sidstnævntes ordnede præster ikke praktiserer cølibat og vegetarisme, men lever deres liv blandt den almene befolkning.

Kaos (*hundun*)

Kongfuzianismen betragtede den gyldne tidsalder som en historisk epoke under det tidlige Zhoudynasti, da de vise regenter styrede landet, og regerede ud fra moralske principper. Daoismen kan også fremvise en ideal tidsalder, men den placerer sig uden for den historiske tid i en fjern mystisk fortid, hvor himmel og jord endnu ikke var adskilt. Verden var da et uformeligt hele kaldet *hundun*, som vi i

mangel af bedre oversætter med kaos. Det er *daos* oprindelige enhed, som er den indfoldede orden og verdens moder. I daoismen er kaos ikke en negativ tilstand, men et stadie, hvor alle potentialer er til stede. Denne enhed er den forskabte verden forud for alle distinktioner og opsplittelse i alverdens fænomener og objekter. I daoismen har *hundun* foruden forbindelsen til verdens skabelse også et frelsesmæssigt aspekt. Den daoistiske præst, munk eller nonne, der praktiserer udødelighedsteknikker for at opnå en forening med *dao*, anvender mystiske fysiologiske og mentale praksisser, hvis mål er en tilbagevenden gennem en genskabelse af det kosmiske skabelsesscenarie. Den søgende må ud af egen krops energisystemer efterligne og spejlvende den kosmiske skabelse og nå frem til at favne enheden, som *hundun* er en illustration af.

Daoistiske retninger i historien som et resultat af en serie af åbenbaringer

Den daoistiske historie kan betragtes som en serie af åbenbaringer af helligtekster. Den første organiserede religiøse daoisme går under betegnelsen ”De Himmelske Mestre” (*Tianshi Dao*). Sidenhen fulgte andre daoistiske strømninger, der ofte baserede sig på en åbenbaring af et nyt korpus af helligtekster, som blev indledningen til en ny daoistisk retning.

De Himmelske Mestre opstod under sidste halvdel af det falmende Handynasti. Den store forskel mellem klassisk daoisme og De Himmelske Mestre var, at Laozi (ifølge traditionen forfatter til *Daode Jing*) blev guddommeliggjort som en legemliggørelse af *dao*.

Stifteren af De Himmelske Mestre var Zhang Daoling, som havde modtaget en række åbenbaringer på Hemingbjerget fra den øverste herre, Laozi (Laoshangjun). Med støtte fra lokalbefolkningen lykkedes det i begyndelsen De Himmelske Mestre at oprette en religiøst styret stat i staten i adskillige årtier. De tidlige Himmelske Mestres organisation var baseret på 24 regioner med hver sin leder. I toppen af det religiøse hierarki var de regionale ledere, de såkaldte ”vinskænkere” (*jijiu*), der rapporterede direkte til Den Himmelske Mester. Under ”vinskænkerne” befandt sig en gruppe af lokale ledere, også kaldet ”dæmonsoldater” (*guizu*), som repræsenterede mindre enheder i det religiøse samfund. I bunden af hierarkiet var de almindelige lægfolk. Alle mennesker, børn som voksne, modtog initiationer til indtrædelsen i De Himmelske Mestres samfund. Præsterne hos De Himmelske Mestre udstedte jævnlig registre og talismaner, der var beskyttende objekter med påskrevne formularer, som mentes at kunne afværge ondsindede kræfter.

De Himmelske Mestre var indtil det 6. århundrede en bevægelse, der prædi-

kede den bestående verdens undergang, fordi de støttede sig til en profeti om en syndflod, der ville opluge alle syndige mennesker. Disse moralsk svækkede mennesker ville også blive offer for sygdomsdæmonerne, hvilket var et tegn på det snarlige opgør. Men der var en mulig frelse for de troende, der reciterede og studerede de hellige skrifter skænket af Laozi (heriblandt *Daode Jing* eller *Laozi*). De, der levede et retskaffent liv og værnede om *daos* kraft, ville undslippe med livet i behold, når det nye tusindårsrige på jorden etableredes med Laozi (også kaldet Li Hongzhi) som leder. Herefter ville alle mennesker leve i mindst 3.000 år, der yderligere kunne forlænges. I dette tusindårsrige ville der herske harmoni, lighed og fred. Ideen om et tusindårsrige for de frelste er ikke længere at finde i daoismen, men forsvandt i takt med de daoistiske reformer.

I slutningen af det 4. århundrede opstod en ny og betydningsfuld daoistisk retning i det aristokratiske miljø i Sydkina. Et religiøst medie ved navn Yang Xi modtog en serie åbenbaringer fra en kvindelig ”udødelig”, kendt som Wei Huacun. Disse åbenbaringer blev nedskrevet og senere samlet af Tao Hongjing (456-536).

Herved skabtes Shangqing-traditionen, der var langt mindre kollektivt orienteret end De Himmelske Mestre, idet dens tilhængere selv var ordinerede præster i den nye tradition, og vægtede den personlige selvkultivering som middel til frelse. Shangqing-traditionen var kendetegnet ved, at kroppen bliver set som en nøjagtig kopi af kosmos. Shangqing-traditionen opererer med et stort antal guder, der på én gang befinder sig i den menneskelige krop og i det ydre kosmos.

I centrum for Shangqings praksis var dog de mange visualiseringsteknikker. De er blandt andet beskrevet i et af Shangqings hovedskrifter, *Huang Ting Jing* (*Det gule hofs skrift*). De spirituelle og meditative teknikker viser sig dels i en visualisering af kosmiske essenser i solen, månen og andre himmellegemer, som tilfører deres energi til den menneskelige krop, dels som en visualisering af de indre guder i kroppen, med det formål at mobilisere kræfter i den menneskelige krop. Det overordnede mål var en forening af mikro- og makrokosmos, hvilket er ensbetydende med, at adepten forenes med *dao*.

Shangqing så kroppen som et religiøst landskab, der bestod af guder eller energicentre samt et netværk af kanaler (*mai*), som ledte *qi*-energien rundt i kroppen. Den menneskelige krop mentes at have tre fundamentale energicentre, som blev kaldt cinnoberfelterne (*dantian*). Det øvre cinnoberfelt eksisterer i hovedet, det mellemste i brystet, og det nederste i et punkt lige under navlen. Ud over disse spirituelle væsener var også de indre organers guder, der besad nøglen til livet og boede i hjernen, lungerne, leveren, hjertet og i underlivet, men alle var de underlagt kroppens øverste gud, Taiyi (Den Øverste Enhed), som boede i hjernen.

Den søgende daoist havde direkte adgang til det ”hellige” univers uden mel-

Daoistisk beskyttende talisman der afbilleder kosmos.

En talisman kan først gøres aktiv gennem en rituel proces, hvor daoistpræsten indgyder den pågældende guds kraft i talismanen.

En daoistisk Quanzhenmunk og nonne på toppen af det hellige daoistbjerg Hengshan i Sydchina (Nan Hengshan). Daoistiske munke og nonner er ikke kronragede som i buddhismen, men lader håret gro, og sætter det om i en knold på hovedet.

lemmand eller andre rituelle eller religiøse eksperter. Teksterne var gudernes stemme, der lovede frelse. I Shangqing-traditionen består "frelsen" i, at individet gøres til et kosmos, og adeptens krop er både stedet for og produktet af interaktionen mellem himmel og jord. Sand selvrealisering kan ikke finde sted, medmindre man bliver fuldt bevidst om sin kosmiske og guddommelige natur. Udødelighed betyder at forene alle guderne i kroppen, hvilket menes at skabe en lysende kraft i kroppen, med hvilken ens liv bliver vitaliseret og fornyet.

Shangqing-traditionen må siges, i det mindste i begyndelsen, at have været relativt uberørt af buddhismen, men optog senere buddhistiske ideer, deriblandt forestillingen om de ti helveder i underverdenen.

I det 5. århundrede opstod en ny daoistisk retning med tilnavnet Lingbao (Det Guddommelige Klenodie), som var stærkt inspireret af buddhisme. Den introducerede en åbenbaring af et nyt korpus af tek-

ster, deriblandt mange ritualtekster, der stadig anvendes i den nutidige daoisme. Lingbao-daoismen var langt lettere at praktisere end den forudgående Shangqing-tradition, idet alene recitation af helligtekster og deltagelse i ritualer åbnede vejen til den spirituelle elite. Det var kun de indviede, der besad de nødvendige redskaber i form af tekster og hemmelige ritualer. Buddhismens indflydelse på Lingbao-traditionen betød, at tekster og beskyttende talismaner blev anvendt til alles frelse. Lingbao var i særlig grad rettet mod at frelse afdøde fra det buddhistinspirerede helvede, hvor individer var offer for lidelse på grund af deres karmiske gerninger. Lingbao ophørte efterhånden som en selvstændig tradition, idet den blev opslugt af Shangqing-daoismen. I dag har de to nuværende hovedretninger i daoismen

akkumuleret meget fra de tidligere daoist-retninger, men har også ladet sig påvirke af buddhismen og folke-religionen.

De to nutidige hovedretninger i daoismen

I nutidens Kina og på Taiwan kan man tale om to hovedretninger, der baserer sig på et tekstligt grundlag og har bevaret deres egen identitet. Der er tale om de daoistiske traditioner Quanzhen (Den Fuldstændige Realisering) og Zhengyi (Den Korrekte Enhed). Den sidstnævnte anser sig som en videreførelse af Den Himmelske Mesters sekt, om end det må siges, at den under navnet Zhengyi er undergået talrige reformer og blevet tilført nye praksisser.

Den daoistiske retning Quanzhen (Den Fuldstændige Realisering) blev skabt under Songdynastiet i det 12. århundrede. Den blev grundlagt af Wang Chong yang (1112-70). Også i Quanzhen-daoismen er der tale om en åbenbaring, men her er det snarere Wang Chongyangs personlige åbenbaring, som han på mystisk vis modtager af to ”udødelige” asketer, der bliver begyndelsen. Quanzhen byggede i vid udstrækning på ældre og tidligere tekster og praksisser, der angik fysiologiske og mentale teknikker i den rige daoistiske tradition. Gennem Wang Chongyangs syv disciple, hvoraf en var en kvinde, bredte læren sig hurtigt til store dele af Kina.

Quanzhen udviklede en tradition, der tillader sine praktiserende munke og nonner at søge deres mål om ”udødelighed” i mindst mulig distraktion og størst mulig koncentration og vejledning inden for klostrene. Ligesom i klosterbuddhismen fordres der et enkelt og simpelt liv, disciplin og ihærdighed samt grundlæggende etiske principper såsom ærlighed, beskedenhed, herunder afståelse fra vrede, stolthed, arrogance og at skade liv. Livet i klostret har det formål at optræne sindet. Her lægges der ikke kun vægt på spirituelle og psykologiske aspekter, men

Diagram over det indre landskab i menneskekroppen, der illustrerer den Indre Alkymi; det menneskelige mikrokosmos formet som et foster. I diagrammet er afbilledet de tre cinoberfelter (dantian), yin og yang, de fem indre organer samt tegninger af mytologiske scener, bjerge, huler, floder og skove. Desuden to digte tilskrevet den berømte daoist Lü Dong Bin (født 796).

En Rødhoved-daoist fra Lü Shan-traditionen, der dyrker den kvindelige shamangud Chen Jinggu, også kaldet Linshui. Lins-hui er centrum for en livskraftig kvindelig kult i Fujian og Taiwan. Ved et ritual i Tiantan-templet i Tainan bruger han her bøffelhorn og klokke til at hidkalde guder eller ånder og slangepisk om halsen til at skræmme dæmøner bort.

Zhengyipræstens rituelle udstyr: præstens rituelle kåbe, et bøffelhorn til at hidkalde guderne, en silkehat med den gyldne lotuskrone samt en audiensstav, som anvendes ved henvendelse til den guddommelige verden.

også en afstemning af de mere fysisk orienterede sider af livet. Denne dobbelte målsøgning går kort sagt ud på at forene sind og krop. Nogle punkter genkendes også fra buddhismen, som Quanzhen-traditionen har optaget visse elementer fra og været under indflydelse af.

Den Indre Alkymi er Quanzhen -daoismens meditationspraksis, der på basis af menneskekroppens energisystemer forener yin og yang i adeptens krop, hvorved man mener at kunne skabe et indre udødeligt foster associeret med verdens skabelse. Dette kan betragtes som et åndelegeme, der forbinder sig med *dao*.

Overordnet gælder det i Quan zhen-praksis om at kontrollere *qi* og nære ånden (*shen*). Det er *qi*, som animerer kroppen og bærer dens impulser. Når ånden og *qi* er indbyrdes ude af balance, skabes begæret i alle dets afskygninger, hvorved *qi* forårsager kropslige impulser, der kan forstyrre sindet. Den rette balance mellem sind og krop opnås kun, når den mentale vilje kontrollerer kroppens *qi*. Men omvendt sker der let det, at den kropslige *qi* dominerer viljen, der igen frembyder begær og lyster. Derfor er det nødvendigt, ifølge Quanzhen-læren, at udøve strenge fysiske discipliner, der skal akkompagnere de mentale anstrengelser.

Gudepanteonet er vokset støt gennem historien og er påfaldende stort i Quanzhen. Grundlæggende og centralt er dog visse formationer af guder som De Fem Patriarker, De Syv Perfekte⁷ og De Otte Udødelige.⁸ Quanzhen-munke og -nonner må ikke gifte sig. De lader håret gro og sætter det op i en knold på hovedet, desuden afstår de fra at spise kød og drikker ikke alkohol. I de daoistiske

⁷ De Syv Perfekte er Wang Chongyangs syv disciple, hvoraf en var en kvinde.

⁸ De Otte Udødelige er syv mænd og en kvinde, der har særlig betydning for Quanzhen-traditionen, men også er blevet mytiske ikoner og idoler for den almindelige befolkning. De findes afbildet i den kinesiske kunst på diverse genstande og er også blevet et tema i kinesisk litteratur.

Quanzhen-klostre lever nonner og munke ofte sammen. Kontakten mellem kvinder og mænd er strengt reguleret, men på ingen måde mistænkeliggjort. Klosterreglerne for kvinderne er stort set ikke mere udførlige og krævende end for mænd.

Den anden nutidige daoist-retning Zhengyi (Den Korrekte Enhed) fører sin tradition tilbage til De Himmelske Mestre. Zhengyi-daoismens overhoved kaldes Den Himmelske Mester og siges at være en direkte efterkommer af den første Himmelske Mester, Zhang Daoling.

Zhengyi er i dag et resultat af et århundredelangt historisk forløb i daoismen. Den reformerede udgave af Tianshi Dao (De Himmelske Mestre) under det nu anvendte navn, Zhengyi, voksede støt under Songdynastiet. I 1239 forlangte kejser Lizong, at Lingbao, Shangqing og Zhengyi skulle forenes under én skole. Den nye sammenslutning bibeholdt navnet Zhengyi. Alle væsentlige daoistskoler var nu officielt samlet under banneret Zhengyi med undtagelse af klosterdaoismen, Quanzhen. Siden Mingdynastiet har Zhengyi-daoismen været delvis forbundet med kinesisk folkereligion. Zhengyi-præster lever et almindeligt liv uden markante religiøse påbud. I reglen går præsteerhvervet i arv fra far til søn.

Zhengyi-præsterne konsulteres af lokalbefolkningen med mange formål for øje. De regnes for rituelle eksperter, der har et særligt kendskab til de usynlige magter. Præsterne har traditionelt været beskæftiget med eksorcisme og medicinsk behandling. De kan assistere ved bryllup og begravelse med velsignelse og beskyttelse, men de kan også indkaldes i større målestok, hvis et helt samfund er i krise. I Kina er der flest Zhengyi-præster i den sydlige del af landet. På Taiwan eksisterer klosterdaoismen ikke, da de ortodokse Zhengyi-daoister præger landets daoisme. En anden gruppe af religiøse eksperter på Taiwan kaldes rødhoved-daoister (*hongtou*), fordi de bærer et rødt tørklæde om hovedet. De menes at være influeret af ældgammel shamanisme. De regnes generelt for uortodokse, men udfører nogle af de samme funktioner som Zhengyi-daoisterne, der i den forbindelse ofte kaldes sorthoved-daoister efter deres ceremonielle hovedbeklædning.

Rødhoveddaoisterne er særdeles aktive i templerne på Taiwan, hvor deres ekspertise er eksorcisme og healingsritualer for de levende. Samtidig fungerer de også som oversættere af de budskaber, som medierne (*jitong*) får gennem trance i deres kommunikation med forfædre, ånder og guder.

Helligtekster

Daoismen er ikke baseret på en enkelt helligtekst, de forskellige daoistiske traditioner har gennem tiden haft forskellige tekstgrundlag. I det 15. århundrede samlede man på kejserlig befaling den nuværende kanoniske tekstsamling *Daozang*. *Daozang*

var i sig selv en tekstsamling, der repræsenterede tekster fra vidt forskellige epoker i daoismen og forskellige daoist-traditioner. *Daozang* indeholder ca. 1.500 enkelte værker. En stor del af *Daozang* indeholder liturgiske tekster og rituelle manualer, men der er også filosofiske tekster, poesi, mytiske beretninger og skrifter, der angår alkymi, moralske forskrifter, klosterregler samt tekster om selvkultivering og meditation. De tidlige daoistiske skrifter *Daode Jing* og *Zhuangzi* blev til i det 4. århundrede fvt. De regnes for filosofiske og litterære mesterværker, men er ikke en del af en organiseret daoisme, som først opstod under Handynastiet. De to værker beskæftiger sig ikke med ritualer, nævner ingen præster eller tilbedelse af guder og har ingen tanker om et efterliv.

Værket *Daode Jing* er også inkorporeret i *Daozang*, men selv om skriftet *Daode Jing* har været anerkendt og vigtigt i daoismens udvikling, indtager det ikke nogen særstatus. Til tider har *Daode Jing* været yderst centralt, som fx hos De Himmelske Mestre; hos andre daoist-retninger i historien, som fx hos Shangqing-traditionen, har det været marginaliseret.

Guder og udødelige

Daoismen er en polyteistisk religion, der gennem historien har optaget guder fra andre religiøse traditioner. Daoismen (som religion) er koncentreret om ritualer og meditation. Målsætningen er at opnå spirituel og fysisk sundhed, der for den seriøse adept ultimativt kan lede til en form for identifikation med *dao*, hvilket igen betegnes som at blive ”udødelig” (*xian*). De udødelige kan betragtes som virkelige mennesker, der er blevet til guder på grund af deres ekstraordinære evner og gerninger. Der er ikke en præcis opfattelse af, hvad en udødelig (*xian*) er i dao-

De Tre Rene (*san qing*). Fra venstre Daode Tianzun, som er en manifestation af Laozi. I midten Yuanshi Tianzun og til højre er Lingbao Tianzun. De Tre Rene er formløse og manifestationer af den oprindelige himmelske energi også kaldet oprindelig qi (*yuanti*).

ismen. I daoistisk litteratur er der beskrevet mange slags udødelige, men der synes ikke at være nogen systematik i forhold til de udødelige, og de synes at have opnået udødelighed på vidt forskellig vis. Ligeledes er der ikke enighed om, hvorvidt udødeligheden skal forstås konkret, som den fysiske krops udødelighed, eller blot skal betragtes som en særlig åndelig tilstand.

Målet om udødelighed er et gennemgående tema i daoismen, men også en ældgammel kinesisk opfattelse, hvor sigtet har været at forlænge livet og ultimativt opnå ”udødelighed” ved hjælp af livseliksirer, asketiske og meditative metoder.

De Tre Rene (*san qing*),⁹ som er daoismens højeste guder, er symboler på *dao*, men er også knyttet an til verdens skabelse. Den højeste gud i dette trekløver er Yuanshi Tianzun (Den Himmelske Herre af Den Oprindelige Begyndelse), der er skaberen af universet og født før skabelsen af verden. Han er et billede på *dao* i dets førskabte stadie. Alle guder kan imidlertid ses som forskellige aspekter af *dao*.

Daoismens guder og udødelige kan inddeles i tre niveauer:

- Det første niveau er de mere magtfulde og kosmiske guder, der tilhører det niveau, daoisterne kalder den ”førhimmelske” region. De har eksisteret før himlen og jorden blev delt. Hertil hører fx De Tre Rene (*san qing*), De Tre Himmelske Embedsmænd (*san guan*), Doumu, Den Vestlig Dronningemoder, guderne for de fem planeter og de syv stjerner m.fl.
- På det andet niveau, som kaldes den ”efterhimmelske” region, befinder sig de mange udødelige, som oprindelig var mennesker, men opnåede udødelighed ved at kultivere *dao*. De er alle kommet til, efter himmel og jord blev skabt. De tæller blandt andet De Otte Udødelige, Den Mørke Kriger (Zhen Wu), De Tre Maobrødre etc.
- Det tredje niveau af guder er de mange folkelige guder, som senere blev inkorporeret eller i det mindste anerkendt i daoisme. Disse er Guanyu, Mazu, guden for velstand (Caishen) etc.

Alle guderne har deres attributter og funktioner, og hver især er forskellige, skønt de alle er manifestationer af *dao*. Guderne besidder essensen af oprindelsen til verden, hvorfor de også har del i den oprindelige *qi* (*yuan qi*). Dette skyldes, at de

⁹ De Tre Rene er Yuanshi Tianzun, Lingbao Tianzun og Daode Tianzun. De er associeret med skabelsesberetningen i *Daode Jing*, kap. 42, hvor *dao* skaber en, og en bliver til to (yin og yang), og herefter skabes tre, der igen skaber de ti tusinde ting. Den første er således Yuanshi Tianzun, nummer to er Lingbao Tianzun, og den tredje er Daode Tianzun. De Tre Rene regerer i hver af de tre højeste himle. De Tre Rene er yderligere associeret med de tre cinnoberfelter (*dantian*) i menneskekroppen.

De Tre Embedsmænd (*San Guan*) i Luermen Tian Hou Templet nord for Tainan City, Taiwan. Som en anden af flere tre-enigheder i daoismen repræsenterer de tre magter himmel, jord og vand. Tianguan (himmel) tildeler lykke. Diguan (jorden) tilgiver synder. Shuiguan (vandet) afværger ulykker og mistrivsel.

Zhengyipræster udfører en tre-dages *jiao* (ritualet for kosmos' fornyelse) i Guanyu-templet i Tainan, Taiwan. Hovedpræsten (*gaogong*) er klædt i gult og de assisterende præster i røde dragter. Bag dem ses lægfolk fra lokalsamfundet.

enten er opstået i forbindelse med skabelsen af universet, eller de er vendt tilbage til dette stadie gennem kultivering af krop og sind. Guderne kan være rollemødder og beskyttere af menneskeheden for både daoister og almindelige mennesker. De har kræfter, der overstiger menneskets, og de er udødelige, fordi deres liv er identisk med det evige *dao*. For den almene kineser og lægfolk hersker der almindeligvis en anden og mere konkret opfattelse af, at guderne kan yde assistance ved forskellige former for ønsker. Templerne, herunder også de daoistiske, er gudernes bolig, hvor man henvender sig til guderne gennem ofringer og bønner.

Ritualer

Generelt kan det siges, at daoistiske ritualer tjener det formål at bringe orden og harmoni i kosmos, i samfundet og i det enkelte individ. Daoistiske ritualer ind-

befatter renselse, meditation, healingritualer, ofringer til guderne, riter til frelse af forfædre og ritualer til fornyelse af livskraften. De daoistiske ritualer er teknisk yderst komplekse, derfor er de overladt til præsterne, som er specialister på området. Ritualerne udføres af hovedpræsten og assisterende præster. Ritualerne ledsages af musik, sang og chanting, men også dans er tilknyttet visse ritualer i daoismen.

I daoistiske templer, der er underlagt Det Kinesiske Daoistforbund, organiserer templet ritualer i henhold til den liturgiske kalender, som fx forskellige guders fødselsdage. Disse templer foretager også ritualer på foranledning af lægfolket, der især falder i to kategorier: begravelsesritualer og velsignende ritualer for de levende. Imidlertid er ritualerne i templerne under Det Kinesiske Daoistforbund nøje afstemt efter eller begrænset af anvisninger fra ”Kontoret for Religiøse Anliggender”, der i princippet bestemmer, hvilke ritualer der er legale. Andre ritualer fra daoisternes repertoire som fx eksorcisme og healingritualer må ikke finde sted. Disse ritualformer er dog stadig aktuelle på Taiwan, hvor de praktiseres af Zhengyi-præsterne.

Taiji (*taijiquan*, også skrevet *tai chi chuan*) er en gammel kinesisk kampkunst med tæt tilknytning til daoismen. De langsomme bevægelser træner krop og sind til kropslig og åndelig balance. I storbyer (som her Huangzhou) mødes ældre mennesker om morgenen for at dyrke taiji.

I den nutidige daoisme kan man skelne mellem to ritualtyper, hvor den ene betegnes *jiao*, som er en større religiøs fest, der retter sig mod ofringer til guderne. Den anden type kaldes *zhai*, der hovedsagelig tager form af riter til frelse for det enkelte individ eller forfædrene. I modsætning til *zhai* er *jiao* en større begivenhed, der bliver udført af daoistpræster på vegne af et helt (lokal)samfund, som sigter mod at opnå velsignelse og beskyttelse fra de højere magter.

I dag er *jiao* næsten identisk med det store daoistiske ritual for den kosmiske fornyelse, der går tilbage til Songdynastiet, men anvendes i dag på Taiwan og i Kina, hos både Zhengyi- og Quanzhen-traditionen. Ritualet går ud på at forny livskraften i et givent samfund, hvor daoistpræsterne hidkalder guderne og beder om deres hjælp. Ritualet består af en lang række delritualer og er karakteriseret ved farverige rober, musik, dans, recitation af helligtekster og en mængde symbolske rekvisitter, og det kan vare fra én dag til en hel uge. Den daoistiske præst er bindeleddet mellem den menneskelige og spirituelle verden, og hans opgave handler om at forny det gode forhold mellem menneskene i det lokale samfund og den himmelske spirituelle verden. Præstens dans sammenføjer de tre sfæres livsånder, og i overensstemmelse med den rytmiske bevægelse bliver livsånden i menneske, på jorden og i universet sammenføjet. Den oprindelige livsåndes (*yuanqi*) bevægelse fra dens udspring til dens tilbagevenden til udgangspunktet er baggrunden for universets eksistens og stadige fornyelse.

Daoismen i Vesten og andre lande uden for Kina og Taiwan

Daoismen har bredt sig langt ud over Kinas grænser. I Vesten er daoismen oftest betragtet som det grundlag, traditionel kinesisk medicin, *taiji* og *qigong* hviler på, og der er i de senere årtier skudt adskillige organisationer, klinikker og akademier op, der har relation til daoistisk fysisk og mental praksis.

Daoismen er især blevet formidlet og fortolket gennem oversættelserne af *Daode Jing* (Laozi) og *Zhuangzi*. Dette udtryk for daoismen tog man til sig i intellektuelle og akademiske kredse allerede i begyndelsen af det 20. århundrede, og de har fortsat inspireret en lang række af filosoffer, litterater, psykologer m.fl. Mens den første modtagelse i Vesten var tekstlig, idet den bestod i kendskabet til det, man kaldte filosofisk daoisme, så er den anden og senere bølge af daoismen i Vesten baseret på daoistisk relaterede praksisser som fx traditionel kinesisk medicin, *taiji*, *qigong* og østlig kampsport. I dag oplever man også daoismen igennem forskellige nyreligiøse eller spirituelle former, der ofte har været inspireret af, hvad man umiddelbart forstod som daoisme. I den henseende har man forholdt sig til

daoisme som en alternativ spirituel lære, hvor man søgte efter, hvad daoismen kunne bibringe det moderne vesterlandske menneske, med baggrund i at daoismen blev set som en universel lære løsrevet fra sin kinesiske kontekst. Det har sat sit aftryk i den populære selvhjælpslitteratur, hvilket blandt andet kan ses i udgivelsen af dusinvis af bøger med den indledende overskrift *The Tao of...* Her drejer det sig om så forskellige emner som parforhold, børneopdragelse, tennis, sejlads, Elvis (sic!) etc. Den daoistiske klassiker *Daode Jing* har nydt stigende opmærksomhed i Vesten. Den er blevet anskuet som en visdomsbog for alt fra personlig udvikling til virksomhedsledelse, og alene i den engelsksprogede verden findes over hundrede forskellige oversættelser af teksten. Det er klart, at denne type litteratur ofte viser sig at være en kreativ misforståelse af daoismen og derfor siger mere om en alternativ vestlig tidsånd, end den reelt afdækker daoismen. I forhold til buddhismen har daoismen ikke markeret sig så stærkt rent institutionelt, men der eksisterer også et tiltag til at udbrede daoismen som en autentisk religion.

I henhold til en kinesisk forsker, der har undersøgt daoismens udbredelse uden for Kina, er der over 600 templer og 30 millioner daoisttilhængere i andre lande. Eksempelvis skulle der således være 54 templer i Nordamerika, 85 templer i Sydamerika, 98 templer i Europa og 130 templer i Oceanien. I England har man oprettet "British Taoist Association" og i USA "Orthodox Daoism in America", der prøver at udbrede daoismen hinsides den kinesiske diaspora.